

**“TO’QIMACHILIK KORXONASI RAQOBATBARDOSHLIGINI
OSHIRISH YO’LLARI”**

Sobirov Abdulvosid Dilshod o’g’li

Andijon shaxar Mashinasozlik insituti

Iqtisodiyot fakulteti Menijment yònalishi

4 - kurst K-10 20 guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu tezisda O‘zbekiston to‘qimachilik va tikuv-trikotaj sanoatining 2023-2024 yillardagi faoliyati natijalari baholanadi. Iqtisodiyot va sanoatni rivojlantirish, eksport hajmini oshirish, klasterni rivojlantirish modelini joriy etish, aholi bandligini ta‘minlashda sohaning o‘rni ko‘rsatilgan. Rivojlanishning ustuvor yo‘nalishlari ko‘rsatilgan

Kalit so‘zlar: to‘qimachilik sanoati, ish faoliyatini baholash, iqtisodiy rivojlanishdagi roli, yutuqlar, rivojlanish ustuvorliklari.

To‘qimachilik sanoati O‘zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirish uchun strategik ahamiyatga ega. O‘zining yirik xomashyo bazasi, yengil sanoatning mehnat zichligi, qo‘shni mamlakatlarda nisbatan katta bozor mavjudligi O‘zbekistonda to‘qimachilik va tikuvchilik ishlab chiqarishini rivojlantirishni salohiyatli o‘sinh omillaridan biriga aylantiradi. Bu salohiyatni yuzaga chiqarish, mamlakatimizda kuchli to‘qimachilik va tikuvchilik tarmog‘ini yaratish milliy iqtisodiyotni rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlaridan biridir.

So‘nggi yillarda mamlakatimiz to‘qimachilik va tikuv-trikotaj sanoati oldida kelgusida iqtisodiy salohiyatni yuzaga chiqarish va mamlakatning qiyosiy ustunliklarini ro‘yobga chiqarishga bevosita ta‘sir ko‘rsatadigan bir qator strategik muhim vazifalar turibdi: mahalliy mahsulotlarning raqobatbardoshligini oshirish, shu jumladan, xomashyo ishlab chiqarish rentabelligini oshirish. Yengil sanoat tarmoqlarining, ayniqsa, xotin-qizlarni ish bilan ta‘minlash masalalarini hal etishda salohiyatini hisobga olgan holda yetishtirilgan paxta, xomashyo yarim tayyor mahsulotlar eksportini qisqartirish, yuqori qo‘shimcha qiymatga ega mahsulotlar ishlab chiqarish va sotishni ko‘paytirish, sotish bozorlarini kengaytirish, shuningdek, qo‘shimcha ish o‘rinlari yaratish.

Shunday qilib, ishlab chiqarilayotgan mahsulotlarning raqobatbardoshligini tavsiflovchi ko‘rsatkich bo‘lgan sanoat mahsuloti hajmidagi eksport ulushi bo‘yicha u boshqa tarmoqlardan sezilarli o‘zib ketgan, shu bilan birga 2021-2023-yillarda ushbu ko‘rsatkichning 25,7 foizdan sezilarli o‘sishini ta‘minlamoqda. 45,5% gacha.

O‘zbekistonning to‘qimachilik sanoati sohasidagi sanoat siyosati mahsulot sifati va texnik ko‘rsatkichlarini muttasil oshirib borish bilan tavsiflanadi. Mahalliy

korxonalarda ishlab chiqarilayotgan to'qimachilik va tikuvchilik mahsulotlari ham ichki bozorda, ham tashqi bozorda xaridorlar orasida talabga ega bo'lib, yillar o'tgan sayin xorijlik iste'molchilar orasida tobora ommalashib bormoqda. Bugungi kunda dunyoning 50 dan ortiq mamlakatlarida to'qimachilik va tikuv-trikotaj mahsulotlari eksporti amalga oshirilmoqda. Agar 2020-yilda to'qimachilik mahsulotlari eksporti 1,1 milliard dollar atrofida o'zgargan bo'lsa, 2023-yilga kelib bu ko'rsatkich 2,1 milliard dollarga yetdi.

O'zbekistonning to'qimachilik va tikuvchilik mahsulotlari dunyoning ko'plab mamlakatlariga yetkazib berilmoqda, eksport geografiyasi yildan-yilga kengaymoqda. Masalan, agar 2020 yilda 60 ta davlatga mahsulot yetkazib berilgan bo'lsa, 2023 yilda allaqachon 71 taga yetdi. Biroq 2023 yil yakunlari bo'yicha o'zbek to'qimachilik mahsulotlarining asosiy iste'molchilari 4 talikka kirdi, ular taklifning qariyb 85 foizini (qiymatda) tashkil etadi. 70 dan ortiq davlatdan 36,5% Rossiya, Xitoy (21,6%), Qirg'iziston (15,2%) va Turkiya (11,4%). Shu bilan birga, tayyor tikuvchilik va trikotaj mahsulotlari eksportining 95 foizi MDH davlatlari hissasiga to'g'ri keladi.

Shu bilan birga, O'zbekiston Yevropaga to'qimachilik mahsulotlarini yetkazib beruvchi muhim davlatlardan biriga aylanish imkoniyatiga ega. So'nggi yillarda "O'zto'qimachilik sanoat" uyushmasi rahbariyati O'zbekistondagi to'qimachilik korxonalari bilan hamkorlikni yo'lga qo'yish uchun Yevropaning qator yirik chakana savdo korxonalari va kiyim-kechak brendlarini jalb etish bo'yicha doimiy ish olib bormoqda.

Ayni paytda O'zbekistonda 7 ming yengil sanoat korxonasi MDH va Yevropa Ittifoqi mamlakatlari uchun to'qimachilik mahsulotlari ishlab chiqarmoqda. Masalan, Andijon viloyatidagi "Samo Textile" tikuv va trikotaj mahsulotlari ishlab chiqarish korxonasi Yevropa bozorlariga 5 million dollarlik mahsulot yetkazib bergan bo'lsa, "Bukhara Cotton Textile" AQSH, Buyuk Britaniya, Turkiya, Germaniya, UZTEX GROUP Yevropa Ittifoqi, MDH, AQSH, 5 million dollarlik mahsulot eksport qildi. Turkiya, Yaponiya, Janubiy Koreya va boshqalar. Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2020-yilning 9 oyida O'zbekistondan to'qimachilik mahsulotlari eksporti 1,3 milliard dollarni tashkil etdi, bu o'tgan yilning shu davriga nisbatan 14,6 foizga ko'pdir.

Buyurtmani joylashtirish, birinchi namunalarni jo'natish, ommaviy ishlab chiqarishni yo'lga qo'yish va nazorat qilish, ishbilarmonlik madaniyatidagi sub'ektiv tafovutlar tufayli yuzaga kelgan ko'plab muqarrar qiyinchiliklar va takroriyliklarni bartaraf etish bo'yicha tashkiliy jarayonlarni ta'minlash va tuzatish uchun vakolat berilgan agentlar chet ellik mijozlar va o'zbek sanoatchilarining o'zaro tushunishini ta'minlaydi. Yaqin vaqtgacha xorijlik vakillar va O'zbekiston sanoat korxonalari o'rtasida samarali hamkorlikni rivojlantirishga logistika va valyuta qonunchiligi masalalaridagi obektiv qiyinchiliklar to'sqinlik qilgan edi, biroq mamlakatdagi so'nggi

yangiliklar Rossiyaning yirik mijozlari uchun qulayroq investitsiya muhitini bashorat qilish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF-4947-son qarori bilan tasdiqlangan 2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi.

2. R. Abaturov, "2017-2020-yillarda O'zbekistonda to'qimachilik sanoatini rivojlantirishning umumiy ko'rinishi. » // <https://uzts.uz/obzor-razvitiya-tekstilnoy-otrasli-uzbekistana-v-2o7-2o2o-godah/>

3. "O'zto "qimachilik sanoat" uyushmasi sanoat tashkilotlari orasida birinchi bo'lib ISO 9001: 2015 xalqaro standartlarini joriy qildi. // <https://etextile.uz/2021/03/01>